

riodiseringar; om de bör göras, på vilka grunder och med vilka konsekvenser. Detta är en återkommande och central fråga för alla som ägnar sig åt historisk forskning och den diskuteras bl a av Gunhild Agger i kapitlet *Proximity and Distance: Perspectives for Analysis of TV Fiction and its History*. Avslutningsvis anges också källproblematiken som ett viktigt område som behandlas i vissa av kapitlen.

Boken *Media History* är ett lovvärt försök att bredda särskilt det nordiska perspektivet på mediehistorisk forskning. Boken presenterar många intressanta ingångar och frågor och medieforskare med varierande historiska intresseområden kan säkerligen hitta något matnyttigt och tänkvärt i de olika kapitlen. Själv tilltalades jag mest av Carin Åbergs radiohistoriska kapitel och Sonja de Leuws diskussioner om medierepresentationernas kopplingar till den nationella identiteten i kapitlet *National Identity and the Dutch Monarchy in Historical Fiction: Revisioning 'The Family on the Throne'*. Bokens största brist är att den inte särskilt väl sammanhållen. Det är, för att uttrycka det enkelt, skillnad mellan en bra samling artiklar och en bra artikelsamling och när jag läser boken *Media History* är det framför allt det förstnämnda som blir det bestående intrycket.

Monika Djerf-Pierre,
Institutionen för journalistik
och masskommunikation,
Göteborgs Universitet

Christensen, Christa Lykke:
Visuelle følelser – en undersøgelse af unges billedoplevelser.
København: Samfundslitteratur,
2003. 124 sider. Pris 135 kr.

Med boken ”Visuelle følelser” har Christa Lykke Christensen levert et interessant og viktig bidrag til nordisk resepsjonsforskning. Boken er basert på studier av danske ungdommers bildebruk og hvilke opplevelser og følelser dette gir opphav til. Formålet med boken er å få frem hva som kjennetegner spesielt unges omgang med bildemedier; ”belyse på hvilke måder unge forstår og oplever forskellige visuelle medier, tillægges dem betydning og vurderer dem – hvilket alt sammen er

afhængigt af, hvilke former for billedmedier der er tale om” (s. 8). Det empiriske materiale består av 60 danske 16-19-åringers utsagn om egne bildeoplevelser. Ungdommene var rekruttert fra et gymnasium i København, fra både 1., 2. og 3. klasstrinn.

Christensen legger opp til en interaksjonistisk posisjon, i det at hun anser bildene som en *betydningsstrukturerende ramme* for opplevelsen (se s. 10). Hun legger derfor vekt på opplevelsen som et samspill mellom bildenes meningspotensiale og de unges resepsjon. Boken er bredt anlagt i den forstand at den tar for seg analyser av unges opplevelser av en rekke bildemedier som unge daglig eksponeres for: musikkvideo, trykt reklame, tv-dokumentar, kunstfotografi og film. Forfatteren skriver at undersøkelsen fokuserer både på hvorvidt de unge forstår det de ser og hvordan de opplever det de ser. Christensen understreker at hun vurderer dette skillet som analytisk eller operasjonelt, og er selv opptatt av å illustrere hvordan de to tilganger innbyrdes henger sammen.

Som resepsjonsteoretisk ramme tar Christensen utgangspunkt i spørsmålet om hvilken visuell kompetanse de unge har. For å svare på dette prøver hun å avklare hva som ligger i begrepet visuell kompetanse. Christensen forfølger både et kognitivt og et kulturelt teoretisk spor og vier særlig oppmerksomhet mot diskusjonen knyttet til begrepet *visual literacy*. Her bygger Christensen mye på den amerikanske kommunikasjonspresident Paul Messaris diskusjoner om visuell kompetanse og blant annet om kulturelle forskjellers betydning for vilkårene for tolkning av bilder. Christensen går også i dialog med Birgitta Höijers diskusjoner om forholdet mellom forståelse og mottakernes sosio-kulturelt bestemte opplevelser (eller meningsproduksjon) i nyere resepsjonsforskning. Selv stiller Christensen spørsmålsteget med ”om forståelsen skal begripes som en kognitiv proces i en så stringent forstand, at forståelsesprosessen udelukker f.eks. emotionelle opplevelser” (s. 28). Christensen mener dette ikke er tilfelle.

I bokkapitlet ”Den aktive tekst og den aktive mottager” utdyper Christensen sin interaksjonistiske posisjon. Hun bygger her primært på litteraturviteren Louise Rosenblatt som med sitt transaksjonsteoretiske tekstsyn blir sagt å kunne belyse samspillet mellom tekst og leser som en dynamisk prosess. Rosenblatts poeng er at teksten blir utfordret av leseren ved at lesning innebærer en slags gjenskapelse av teksten. I lesehandlingen kan både tekst og leser transformeres. Christen-

sen trekker særlig på Rosenblatts skille mellom to lesemåter eller former for lesning: en *estetisk* og en ikke-estetisk lesning eller *effèrent lesning*. Denne distingsjonen er knyttet til motivasjonen for lesningen. Men forfatteren understreker at de to lesemåter ikke samsvarer med en kognitiv og en emosjonell tilgang til teksten, men er heller uttrykk for i leserens ulike holdninger til teksten.

Christensen finner at den efferente lesemåte dominerer de unges lesning av både musikk-video, reklame, samt TV-dokumentarene som ble vist dem i undersøkelsen. Når det gjelder de unges resepsjon av TV-dokumentar gjenfinner Christensen tre profiler beskrevet av Birgitta Høijer i sistnevntes studie av resepsjon av faktaprogram på TV. De tre profilene er uttrykk for tre ulike måter å bearbeide program/tekster: I A-profilen er personene innstilt på å forstå den informasjon programmet formidler. B-gruppen er mest opptatt av å gi et grundig referat av handlingsforløpet. C-gruppen omtaler Christensen som de mest passive kognitivt sett, i det de får med seg brokker fra programmet, som de forholder seg konkret og personlig til. I sistnevnte gruppe var også uargumenterte utrop (av typen ”pisse irriterende musikk” (s. 52) og moralske fordømmelser vanlige.

Den estetiske lesemåte er, i følge Rosenblatt mer innadrettet. Ved at man opplever sansestimulering og lever seg inn i eller fengsles av en tekst, kan man oppleve en fornyet livskraft. Christensen fokuserer på de følelser som fiktive tekster ofte gir opphav til. Her inndrar hun den kjente psykodynamiske utviklingspsykologen Sterns begrep om *inter-afektivitet* (s. 75). Stern beskriver den inter-afektive kommunikasjon mellom barn og omsorgsperson (oftest mor) gjennom begrepet *afektiv avstemming*; et forsøk på å ”forstå” hverandre emosjonelt gjennom innlevelse og imitasjon. Et tredje sentralt begrep fra Stern er *vitalitetsfølelser*, som er de opplevelseskvaliteter som oppstår i møte mellom mennesker. ”Vitalitetsfølelser angår det felt, som har med *måden* at gøre, hvorpå en adfærd opfattes,” skriver Christensen (s. 79). Ved affektiv avstemming kan en få en fornemmelse av, ikke bare om andre (f. eks. filmkarakterer) er glade eller ulykkelige, men på hvilken måte de er det. I forhold til fotografi og film er det, ikke overraskende, den estetiske lesemåte som dominerer. I forhold til resepsjon av tre kunstoffografier konkluderer Christensen at ”Det var den sansemessige erkendelse via krop og følelser, som så at sige dannet indgang til billeduniverset” (s. 100).

I omtalen av sin favorittfilm er det tydelig

at informantene legger vekt på den filmen som har gjort størst inntrykk på dem emosjonelt. I besvarelsene er fokus på den virkning filmen har hatt på dem selv, ofte i form av kroppslige, følelsesmessige fornemmelser. For mange er kontraster, overraskelser og motsetninger noe som gir filmen kvaliteter og dem selv emosjonelle kick. Også autentisitet og emosjonell realisme er noe som verdsettes. For de unge er filmens appell, i følge Christensen, i dens evne til å skape grenseoverskridende opplevelser. Christensens informanter vektlegger den oppløftende stemning etter filmen, noe forfatteren også understreker er i samsvar med Stern: ”Mødet med filmens bilder er med andre ord i stand til at vække genklang i den enkelte seer, som, med Stern, afstemmer sig affektivt i forhold hertil og hermed opnår en imaginativ form for sosial udveksling, der øger den vitale selvfornemmelse” (s. 112).

Christensens bok er viktig av flere årsaker. For det første danner den et alternativ til den etnografiske dreining i resepsjonsforskningen i den forstand at den fokuserer mer snevert på forholdet mellom bilder og seere og mindre på kontekstuelle faktorer, selv om disse heller ikke oversees. Boken er også verdifull fordi den tar for seg resepsjon av en rekke bilder, som omgir oss alle. I boken er det også en fin vekslning mellom drøfting av relevant teori og begreper, og en analytisk gjennomgang av et bredt empirisk materiale. For meg var kanskje bruken av Sterns begreper i forhold til den estetiske lesning noe av det som gav mest ny innsikt. Både fokus på det subjektive og på følelsenes kulturelle status ble satt i en god sammenheng gjennom bruken av modernitetsteoretikeren Ziehe avslutningsvis. Christensen får tydelig fram bildemedienes funksjon som leverandør av intense opplevelser. Personlig likte jeg også bokens optimistiske avslutning ”Nutidens billedmedier kan derfor blandt mange andre funksjoner have den effekt, at billedmediebrugerne føler sig som livskraftige og socialt indstillede mennesker, der står i et givende udvekslingsforhold med deres omgivelser” (s.120).

*Ingunn Hagen, Førsteamanuensis,
Psykologisk institutt*

*Norges Teknisk Naturvitenskaplige Universitet
(NTNU), Trondheim*